

ЗАГАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ОРГАНІЗАЦІЇ ВЗАЄМОВІДНОСИН ГРУПИ ДОЧІРНИХ АВІАКОМПАНІЙ ТА ІНШИХ ПІДПРИЄМСТВ У МЕЖАХ КОРПОРАЦІЇ

© Литвиненко С.Л., 2010

Розглянуто теоретичні та методологічні засади організації взаємовідносин у межах підприємств корпоративного типу та встановлено проблеми, які вивчені недостатньо. Розроблено загальні принципи організації взаємовідносин групи дочірніх авіакомпаній та інших підприємств у межах корпорації на основі аналізу існуючих наукових здобутків, що дасть змогу підвищити загальну конкурентоспроможність підприємства на глобальних світових ринках.

Ключові слова: взаємовідносини, корпорація, дочірнє підприємство, авіакомпанія, принципи, організація.

Theoretical and methodological foundations of organization of relationships within the corporate enterprises were considered and the problems, researched insufficiently, were revealed. General principles of organization of relationships between groups of affiliated airlines and other enterprises within the corporation, based on the analysis of current scientific achievements, allowing increasing of overall competitiveness of enterprise on the global world markets, have been developed.

Keywords: relationships, corporation, affiliated company, airline, principles, organization.

Постановка проблеми

Процеси глобалізації у світовій економіці вимагають від будь-якого підприємства, зокрема й авіакомпаній, оптимізувати власну організаційну структуру. Умови роботи більшості вітчизняних вантажних авіаперевізників на ринках третіх країн вимагають створення справді конкурентоспроможної організаційної структури, яка би відповідала найвищим міжнародним стандартам. Крім того, сучасні тенденції розвитку світових ринків вантажних авіаперевезень вимагають реалізації комплексної взаємодії з іншими видами транспорту під час обслуговування вантажів. З огляду на це перед вантажними авіаперевізниками постає дилема, яка полягає у виборі якнайкращого варіанта вклинювання у загальний ланцюг перевезення вантажу. Проте деякі західні авіаційні перевізники пішли далі та, за прикладом логістичних компаній, самотужки організують доставку вантажів за методом “just in time”. Саме тут і виникла проблема оптимізації організаційної структури авіакомпанії та створення на базі вантажного авіаперевізника підприємства корпоративного типу, яке включає у себе групу компаній. До цієї групи компаній можуть входити, наприклад, авіакомпанія, транспортно-експедиційне підприємство, автомобільний відділ, страхові та юридичні відділи тощо. На етапі створення групи підприємств корпоративного типу виникає інше завдання, яке полягає у розробленні загальних принципів організації взаємодії між структурними підрозділами, а також головною компанією.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Відомо чимало наукових робіт, які присвячено дослідженню проблеми організації взаємовідносин у межах підприємства корпоративного типу. На думку автора, найважливішими для розвитку становлення наукового напрямку управління корпораціями є наукові розробки видатних вчених із далекого зарубіжжя таких, як R. Ackoff, I. Ansoff, P. Drucker, K. Ishikava, P. Kotler, M. Porter, R. Monks, N. Minow, C. Mallin, J. Solomon та ін. Серед найбільш цікавих робіт цих науковців за останній час варто відзначити роботу R. Monks та N. Minow [10, с. 7–330], де автори проаналізували роботу корпорації та принципи взаємодії з акціонерами, менеджерами та керівництвом. Також заслуговує на увагу наукова робота С. А. Mallin [9, с. 11–266], де автор досліджує теоретичні аспекти, розвиток корпоративного управління та визначає його перспективи у майбутньому. Наукову працю J. Solomon [11, с. 9–48, 77–197] присвячено вивченню основ та механізмів корпоративного управління, типових помилок при корпоративному управлінні, впливу окремих факторів на корпоративне управління, розширенню та подальшим перспективам корпоративного управління тощо.

Вирішенням окремих теоретичних та практичних проблем управління корпораціями займалися такі вітчизняні вчені та вчені близького зарубіжжя, як О. Бандурін, С. Горбань, О. Дидковська, Т. Орехова, В. Паламарчук, В. Парсяк, О. Поважний, І. Десятченко, А. Андрєєв, Є. Черкасова та ін. Найцікавішими роботами цих науковців за останній час були такі. Робота А. Бандуріна [1, с. 17–249] присвячена розробці сценарного критерію для стратегічного планування діяльності корпорацій, основних концептуальних підходів до управління діяльністю корпорації, створенню структурної схеми системи управління діяльністю корпорацій та ін. С. Горбанем у [2] серед іншого запропоновано концепцію управління корпорацією, механізм реструктуризації корпорації, механізм аналізу та управління майновим комплексом корпорації, механізм

впливу злиттів і поглинань на поведінку корпорації на ринку. У науковій роботі О. Дидковська [3] розробила методологічні основи інвестування в інновації при конкурентних цінах, нові принципи діяльності корпорацій, теоретико-методологічні положення інвестиційної діяльності корпорацій, методичні підходи до її управління тощо. Наукова праця Т. Орехової [4] присвячена розробці методологічних основ забезпечення оптимальної взаємодії глобальних корпорацій з економічними системами макро-, мета- та мегарівнів, автор пропонує методологічний підхід до оцінки потенціалу транснаціоналізації економічних систем мікро- та мезорівнів, проведено систематизацію економічних концепцій та теорій транснаціоналізації, розроблено структурну модель взаємодії економічних систем тощо. Робота В. Паламарчука [5] присвячена створенню методології фінансового обґрунтування стратегічних рішень, визначенню методологічних принципів оцінки бізнесу, обґрунтуванню концептуальних положень та розробці алгоритму стратегічного управління ростом цінності компанії та ін. Наукова праця В. Парсяк [6], за визначенням автора, присвячена проведенню комплексного теоретико-методологічного обґрунтування доцільності корпоративної інтеграції у сфері малого підприємництва та створенню методичних засад формування цілісного механізму внутрішньофірмового менеджменту. О. Поважним у [7] запропоновано методологію та методи розвитку управління корпораціями, яке засноване на історії та національних особливостях. Наукова праця І. Десятченко [8] присвячена створенню методичних основ та практичних рекомендацій покращення роботи вантажного авіаперевізника на основі структуризації діяльності.

Постановка цілей

Не зважаючи на всю теоретичну та практичну значущість проблеми організації взаємовідносин групи дочірніх підприємств, зокрема авіакомпаній, у межах корпорації та чималу кількість наукових робіт, які присвячено організації взаємовідносин у межах підприємства корпоративного типу, ця наукова проблема вивчена недостатньо. Метою статті визначено створення загальних принципів організації взаємовідносин групи дочірніх авіакомпаній та інших підприємств у межах корпорації на основі аналізу існуючих наукових здобутків, що дасть змогу підвищити загальну конкурентоспроможність підприємства.

Виклад основного матеріалу

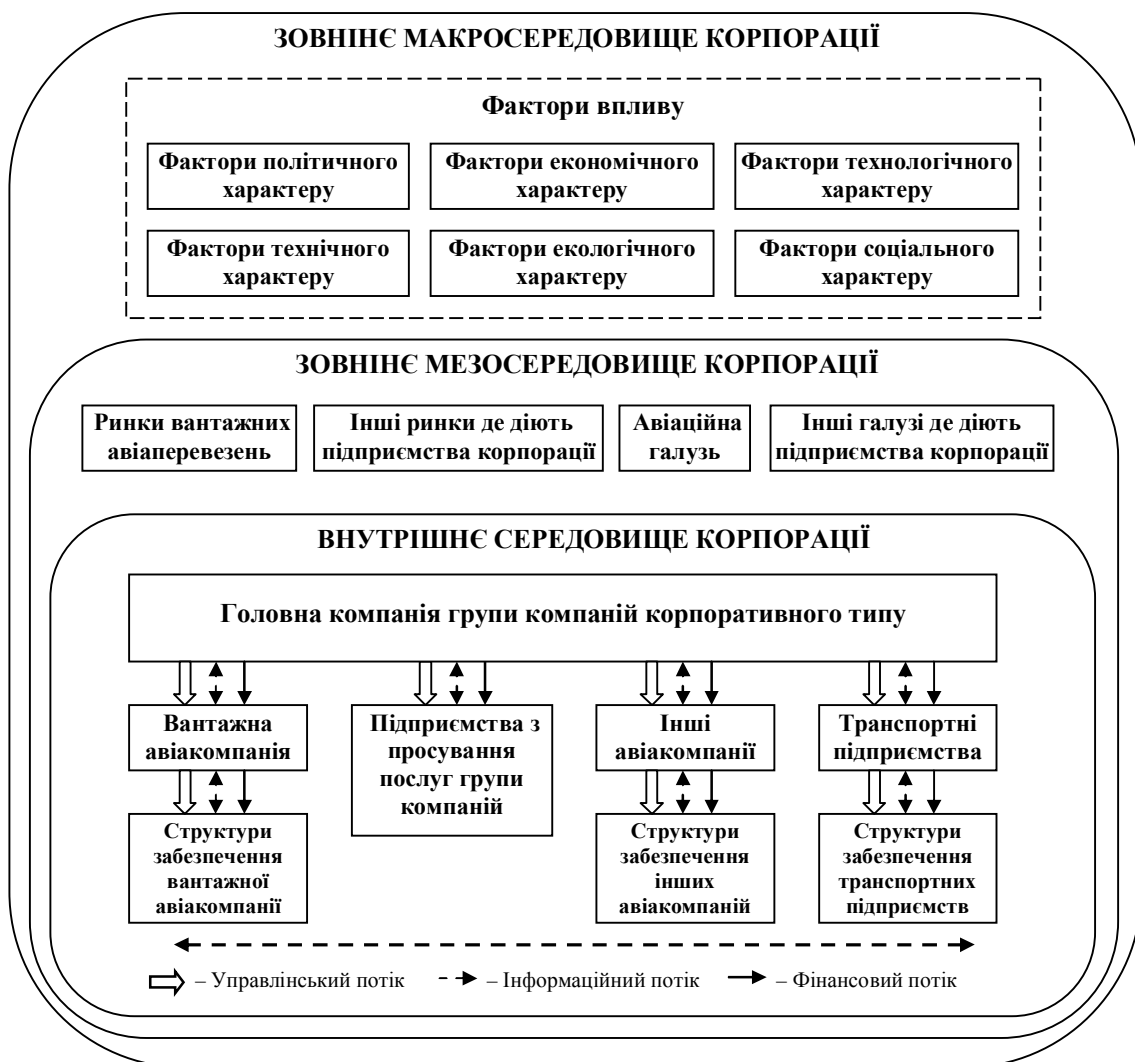
Основою успішного розвитку будь-якого підприємства, зокрема й авіакомпанії, має бути оптимальна організаційна структура. Оптимальність структури авіаперевізника може визначатися, як за допомогою певних розрахунків на основі методологій, концепцій, методичних рекомендацій, так і на основі системи експертних оцінок та порівнянь. Необхідність організаційної перебудови зумовлена потребою у зміцненні позицій на цільовому ринку перевезень, а також бажанням авіаперевізників диверсифікувати власні джерела доходів.

До основних принципів при реорганізації організаційних структур підприємств на сучасному етапі розвитку потрібно зарахувати: забезпечення максимальної гнучкості організаційної структури та перетворення її у сукупність взаємодій підприємства із зовнішнім середовищем із орієнтуванням на побудови системи відносин; радикальне зменшення вертикальної ієрархічної взаємодії та зміцнення горизонтальних та інших типів взаємодії; наявність реальної можливості для проведення радикальних перебудов бізнес-процесів на основі реінжинірингу; перехід до віртуальних організаційних структур корпорацій на основі мережі ділового співробітництва в межах внутрішньої структури, зовнішнього оточення та новітніх інформаційних засобів та технологічних рішень. Відповідно до теорії корпоративного управління у межах підприємства корпоративного типу виділяють потоки, міжпотоківі взаємодії, а також певні заходи методологічного та інструментального характеру. Ці складові мають деякі спільні ознаки та відмінності залежно від галузевої приналежності, форми власності чи цільового ринку, на якому діє підприємство.

На думку автора, показовою для авіаперевізників, є організація взаємовідносин у межах групи компаній “Волга-Днепр”, адже саме в цій компанії першими серед вантажних авіаперевізників країн Співдружності незалежних держав дійшли висновку щодо необхідності реорганізації власної структури та перетворення на підприємство корпоративного типу. Після чого цей приклад наслідували й інші вантажні авіаційні перевізники Росії. Організаційна структура авіакомпанії “Волга-Днепр” передбачає наявність головної компанії та функціональні підрозділи за основними напрямками – чартерні вантажні перевезення, регулярні вантажні перевезення, організація технічного обслуговування авіаційної техніки та маркетингове забезпечення перевезень [12]. Причому дуже цікавою особливістю є організація взаємовідносин у межах авіакомпанії “Волга-Днепр”, що займається чартерними перевезеннями і якій підпорядковуються всі структурні підрозділи групи компаній щодо чартерних вантажних авіаперевезень, а саме: маркетингові підрозділи – “Ruslan International”, “Volga-Dnepr UK”, “Volga-Dnepr Unique Air Cargo”, підрозділи з технічного обслуговування у відриві від основного місця базування – “Volga-Dnepr Gulf”, “Ruslan SALIS” та “Volga-Dnepr Airlines” (Ireland). Підрозділу з регулярних вантажних авіаперевезень “AirBridgeCargo” підпорядковуються представництва цієї авіакомпанії у Європі, США та Китаї. Проте існують і підрозділи групи компаній “Волга-Днепр”, які підпорядковуються безпосередньо головній компанії, – лізингова компанія, центр навчання, страхова компанія, автомобільні перевезення, авіаційні пасажирські перевезення тощо. Що стосується вантажних авіаперевізників з України, то вони поки що не мають достатніх фінансових ресурсів для проведення такої реорганізації. З іншого боку, такий принцип розбудови бізнесу вантажного авіаперевізника є майже неминучим, якщо авіакомпанія хоче динамічно розвиватися, освоювати нові ринки, ставити все нові й нові цілі та успішно досягати їх.

Існує нагальна потреба у розробленні загальних принципів організації взаємовідносин групи дочірніх авіакомпаній та інших підприємств у межах корпорації. На думку автора, принципи організаційної структури групи компаній “Волга-Днепр” є найоптимальнішими та саме їх необхідно взяти за основу для цього. Крім того існує потреба у створенні універсальної бюджетної моделі групи компаній корпоративного типу, які мають у своєму складі дочірні авіакомпанії та інші підприємства, а також деякі певні методичні напрацювання та інструменти. Ця бюджетна модель буде поза всяким сумнівом унікальною та, на думку автора, не може бути сліпо замінена стандартними бюджетними моделями корпорацій, хоча і буде основана на загальних принципах побудови бюджетних моделей останніх. Те саме стосується і методичних напрацювань та інструментів для груп компаній корпоративного типу, які мають у своєму складі дочірні авіакомпанії та інших підприємства.

Головним завданням розробки загальних принципів організації взаємовідносин групи дочірніх авіакомпаній та інших підприємств у межах корпорації, на думку автора, є створення близької до оптимальної універсальної організаційної моделі таких корпорацій. Створення цих принципів ґрунтується на універсальній схемі організації взаємовідносин групи дочірніх авіакомпаній та інших підприємств у межах корпорації (рисунком). У корпорації є зовнішнє макросередовище, зовнішнє мезосередовище та внутрішнє середовище. Зовнішнє макросередовище формують фактори впливу, а саме фактори політичного, економічного, технологічного, технічного екологічного та соціального характеру. Зовнішнє мезосередовище формують ринки вантажних авіаперевезень, інші ринки, де діють підприємства корпорації, авіаційна галузь та інші галузі, де діють підприємства корпорації. У внутрішньому середовищі корпорації головна компанія здійснює управлінський, фінансовий та інформаційний впливи безпосередньо на вантажну авіакомпанію, підприємства з просування послуг групи компаній, інші авіакомпанії та на транспортні підприємства, а також такі ж опосередковані впливи на структури забезпечення вантажної авіакомпанії, інших авіакомпаній та транспортних підприємств через основні види діяльності. Крім того діє наскрізний інформаційний потік, причому, як у горизонтальній, так і вертикальній площинах в обох напрямках.

Універсальна схема організації взаємовідносин групи дочірніх авіакомпаній та інших підприємств у межах корпорації

Створення універсальної схеми організації взаємовідносин групи дочірніх авіакомпаній та інших підприємств в межах корпорації дозволить зрозуміти роль кожного із підприємств для групи компаній та забезпечити максимально можливий рівень задоволення клієнтів в усіх аспектах обслуговування вантажів за методом “just in time”, до чого власне і прагнуть більшість перевізників. Крім того, оптимізація організаційної моделі корпорації дозволить усунути зайві та дублюючі ланки, функції, потоки тощо.

Відповідно до визначеної організаційної моделі корпорації встановлено, що існує гостра потреба у подальшій диверсифікації фінансових джерел, що передбачає диверсифікацію фінансового потоку, а також інших потоків в межах корпорації. Існує також потреба у подальшій передачі прав та відповідальностей у підрозділи холдингу. Децентралізація потоків та інших складових дозволить корпорації оперативніше реагувати на зміни та збільшити власну гнучкість, до того ж така модель дозволить проводити збалансоване стратегічне управління корпорацією головною компанією. Удосконалення організаційної моделі корпорації має бути безперервним та охоплювати усі складові холдингу.

Висновки

Під час проведення наукового дослідження автор виконав надзвичайно теоретично та практично значуще завдання створення загальних принципів організації взаємовідносин групи дочірніх підприємств, зокрема авіакомпаній, у межах корпорації, яка є складовою наукової проблеми організації взаємовідносин групи дочірніх авіакомпаній та інших підприємств у межах корпорації. Зокрема було розроблено універсальну схему організації взаємовідносин у межах такої корпорації та визначено особливості побудови оптимальної універсальної організаційної моделі подібних корпорацій.

Перспективи подальших досліджень

Подальше вирішення проблеми організації взаємовідносин групи дочірніх підприємств, зокрема авіакомпаній, у межах корпорації, яке має об'єднувати розробку універсальної бюджетної моделі групи компаній корпоративного типу, які мають у своєму складі дочірні авіакомпанії, та інших підприємства, а також деяких певних методичних напрацювань та інструментів.

1. Бандурин А.В. *Управление деятельностью корпораций в России [Текст.]: дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.05 / А.В. Бандурин.* – М., 2002. – 307 с. 2. Горбань С.И. *Методология управления корпорацией в условиях реструктуризации [Текст.]: автореф. дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.05 / С.И. Горбань.* – М., 2009. – 59 с. 3. Дидковская О.В. *Инвестирование в инновационные структурные сдвиги в корпорациях в целях повышения их эффективности [Текст.]: автореф. дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.05 / О.В. Дидковская.* – М., 2008. – 35 с. 4. Орехова Т. В. *Транснаціоналізація економічних систем в умовах глобальної інтеграції [Текст.]: автореф. дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.02 / Т.В. Орехова.* – Донецьк, 2008. – 41 с. 5. Паламарчук В.П. *Методология финансового обоснования стратегических решений в российских корпорациях [Текст.]: автореф. дис. ... д-ра экон. наук: 08.00.10 / В.П. Паламарчук.* – М., 2008. – 45 с. 6. Парсяк В.Н. *Формування корпоративних відносин в системі малого підприємництва [Текст.]: автореф. дис. ... д-ра экон. наук: 08.06.01 / В.Н. Парсяк.* – К., 2004. – 26 с. 7. Поважний О. С. *Становлення і розвиток ефективного корпоративного управління [Текст.]: автореф. дис. ... д-ра экон. наук: 08.02.03 / О.С. Поважний.* – Доцецьк, 2003. – 31 с. 8. Десятниченко И.А. *Организация структурированного грузового бизнеса в составе многопрофильной авиакомпании [Текст.]: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05 / И.А. Десятниченко.* – М., 2006. – 23 с. 9. Mallin C. A. *Corporate governance [Текст.] / C.A. Mallin.* – New York: Oxford University Press, 2007. – 316 p. 10. Monks R. A. G. *Corporate governance [Текст.] / R.A. G. Monks, N. Minow.* – Hoboken: John Wiley and Sons, Inc., 2008. – 651 p. 11. Solomon J. *Corporate governance and accountability [Текст.] / J. Solomon.* – Chester: John Wiley and Sons, Inc., 2007. – 386 p. 12. *Volga-Dnepr: annual report 2008 [Електр.].* – 2009. – 62 p. – Режим доступу до док.: http://www.volga-dnepr.com/rus/vda_annual2008_rus.pdf